

ዳኞች፡- ሓጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍላ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- አቶ አብርሃ የኋላሸት - ጠበቃ ፍሰሀ ሐጎስ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ አበባ ዘመን - ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ የባልና ሚስት ክርክር ሲሆን በፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት የተጀመረው በግራ ቀኙ የቀረበውን የንብረት ክፍፍል ጥያቄን በሚመለከት ነው። ለአሁኑ ቅሬታ መሠረት የሆነው በአመልካች ስም ያለው በአዲስ አበባ ከተማ አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 19/20 የቤቱ ቁ. 708 የሆነ መኖሪያ ቤት ሲሆን ተጠሪ የጋራ ንብረታችን ነው በማለት የተከራከረች ሲሆን አመልካች በበኩሉ በቀን 05-11-80 ዓ.ም በስሜ የተመዘገበና የይዘታ ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ተሰጥቶት አሁን ያለውን ቤት ሰርቶ ከ1983 ዓ.ም ጀምሮ የምኖርበት በመሆኑ ከተጠሪ ጋር ደግሞ በ1993 ዓ.ም በባህላዊ ጋብቻ የተገባን መሆኑና በዚህ ጋብቻ ውልም የጋራ ንብረት ያልተደረገና በድጋሚ ተደርጎ የተባለው የጋብቻ ውል እኔ ታምሜ በአማኑኤል ሆስፒታል በነበርኩበት ወቅት በመሆኑ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክሯል። ተጠሪ በበኩሏ የተባለው ቤት ከጋብቻ በፊት 3 ክፍል ጭቃ ቤት የነበረ መሆኑ ከተጋባን በኋላ የኮርኒስ ስራ በር ቀለም እንዲሁም 10 ቅጠል ቆርቆሮ ጨምረን በጋራ እድሣት ሰርተናል፤ አንድ መኝታ እና አንድ ሣሎን ክፍል እንዲሁም አንድ 4x5 ክፍል ቤት ሰርተናል ፣ በኋላም በ1999 ዓ.ም በተደረገ የጋብቻ ውል የጋራ ንብረት ያደረግንና ይህም የጋብቻ ውል በክብር መዝገብ ሹም ቀርቦ የተመዘገበ በመሆኑ የጋራ ንብረታችን ነው በማለት ተከራክሯል።

የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ከላይ እንደተመለከተው ካከራከረ በኋላ ለዚህ ቅሬታ መነሻ የሆነውን ቤት እኩል ይካፈሉ በማለት ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ለፌ/ከ/ፍ/ቤት ይግባኝ የጠየቀ ሲሆን ፍርድ ቤቱም ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት የሰጠውን ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት አጽንቷል።

አሁን የቀረበው ቅሬታ በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ሲሆን ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክራቸውን አቅርበዋል።

በግራ ቀኝ መካከል የተደረገው የክርክር ሂደት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋግዎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል። እንደተመረመረውም ለክርክሩ መነሻ የሆነው መኖሪያ ቤት የግራ ቀኝ የጋራ ንብረት ነው ወይስ አይደለም የሚለው ነጥብ /ጭብጥ/ ተይዞ መፍትሔ ማግኘት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። በዚህ መሠረት በመጀመሪያ ደረጃ ለክርክሩ መነሻ የሆነው መኖሪያ ቤት ግራ ቀኝ ከመጋባታቸውም በፊት በአመልካች ስም ተመዝግቦ የሚገኝ መሆኑ አላከራከረም። በተመሳሳይም በግራ ቀኝ መካከል ቀድሞ የተደረገው የጋብቻው ውል ማለትም በቀን 18-12-1992 ዓ.ም የተደረገ ስለመኖሩና በዚህም የጋብቻ ውል የተመለከተው መኖሪያ ቤት የጋራ ንብረት ያልተደረገ መሆኑ አላከራከረም። በግራ ቀኝ አከራካሪ የሆነው ጉዳይ ታህሣስ 12 ቀን 1999 ዓ.ም ተደረገ የተባለው የጋብቻ ውል ሲሆን የተጠሪ ክርክር በዚህ ጋብቻ ውል መሠረት በአዲስ ከተማ ክ/ከተማ ቀበሌ 19/20 የቤት ቁጥሩ 708 የሆነ ቤት የጋራ ንብረት እንዲሆን ተስማምተናል የሚል ሲሆን በአመልካች በኩል የቀረበው ክርክር ደግሞ ከላይ በድጋሚ ተደረገ የተባለውን የጋብቻ ውል የማያውቁ መሆናቸውን ፣ በወቅቱ የአዕምሮ በሽተኛ ሆኖ አማካኝ ሆስፒታል ሲታከም የነበረ መሆኑን ፣ ተጠሪ ራሷ አዘጋጅታ ያቀረበችው በመሆኑ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክሯል። በዚህ ነጥብ ላይ የተነሳውን የግራ ቀኝን ክርክር አግባብነት ካላቸው ከፌዴራል የቤተሰብ ህግ ጋር ስንመረምር በእርግጥ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/1992 አንቀጽ 47/1-3/ ስንመለከት ቀድሞ የተደረገውን የጋብቻ ውል ማሻሻል እንደሚቻል የሚደነግግ ሲሆን ለፍ/ቤት ቀርቦ የተደረገው የጋብቻ ውል መሻሻል የቤተሰብን ጥቅም የማይጉዳ ከሆነ ሊጸድቅ እንደሚችል ይደነግጋል። ይህ የተሻሻለው የጋብቻ ውል ለፍ/ቤት ቀርቦ ማጽደቅ ውጤቱ ምን ሲሆን እንደሚችል በዚህ አንቀጽ ስር መልስ የሚሰጥ ባይሆንም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 73 ጋር አያይዘን ስንተረጉም ፍ/ቤት ካላጸደቀው በስተቀር ተቀባይነት የለውም የሚለውን ትርጉም ይሰጠናል። በዚህ መሠረት ወደ ያዘነው ጉዳይ ስንመለስ ከላይ የተመለከተው በግራ ቀኝ መካከል በድጋሚ ተደርጎ የተባለው የጋብቻ ውል በክብር መዝግብ ሹም ፊት ቀርቦ የተመዘገበ ስለመሆኑ በፍሬ ነገር ረገድ የተረጋገጠ ቢሆንም ከላይ በተመለከተው አግባብ ለፍ/ቤት ቀርቦ የጸደቀ ስለመሆኑ ተጠሪ ያስረዳችሁ ባለመሆኑ ተቀባይነት የለውም ብለናል።

በሌላ በኩል ታህሣስ 12 ቀን 1999 ዓ.ም በድጋሚ ተደርጎ የተባለው የጋብቻ ውል ከላይ በተመለከተው ምክንያት ሊጸና አይችልም ቢባልም በተጠሪ በኩል ተነስቶ የነበረው ሌላው ክርክር መኖሪያ ቤቱ በተጠሪ ስም የነበረና ሶስት ክፍል ጭቃ ቤት የነበረበት መሆኑን ሆኖም ከተጋቡ በኋላ ለዚህ ቀድሞ ለነበሩት ክፍሎች አጠቃላይ እድሳት ያደረጉ ከመሆኑም በላይ በተጨማሪ ከሶስት የማያንሱ ክፍሎችን ጨምሮ የሰሩ መሆናቸውን የተከራከሩ ሲሆን አመልካች ደግሞ ውጪ አገር ሆኖ በላከው ገንዘብ እንደተሰሩ ተከራክሯል። በዚህ ነጥብ ላይ ግራ ቀኝ የሚያነሳቸው ክርክሮች ባላቸው ማስረጃ ተጣርተው ያልተወሰነ በመሆኑ እና የግራ ቀኝ በመኖሪያ ቤቱ ላይ ያላቸው መብት ተገቢው መጣራት ከተደረገ በኋላ መወሰን ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

በመሆኑም ግራ ቀኝ ሲጋቡ የተጠቀሰው መኖሪያ ቤት የሚገኝበት አጠቃላይ ይዘት እንዴት እንደነበር ፣ አብሮ ባለብት ጊዜ የተደረገው መሻሻል ምን ያህል እንደሆነ እና ክሱ ሲቀርብ የመኖሪያ ቤቱ አጠቃላይ ይዘት በግራ ቀኝ ማስረጃ ተጣርቶ በቤቱ ላይ የግራ ቀኝ መብት ምን ይሆናል? የሚለውን የበታች ፍ/ቤቶች መወሰን ሲገባቸው ማለፋቸው መሠረታዊ የሆነ የሙግት አካሄድ መርቦቹን የተከተለ ባለመሆኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አግኝተናል። በዚህ መሠረት የሚከተለውን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ክ/ፍ/ቤት በመዝ/ቁ. 92430 ነሐሴ 13 ቀን 2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት በመዝ/ቁ. 155334 በቀን 29-7-2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት በአዲስ አበባ ከተማ አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 19/20 የቤት ቁ. 708ን በተመለከተ የተሰጠው የውሣኔ ክፍል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ከላይ በፍርድ ሐተታው በተመለከተው መሠረት የግራ ቀኙን ማስረጃ በመስማት ተገቢውን ውሣኔ እንዲሰጥበት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥሕ/ቁ. 343/1/ መሠረት መልሰናል፤ ይጻፍ።
3. በዚህ ችሎት በግራ ቀኙ የደረሰውን ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

እ.ከ